



PRÁCE S ATLASEM

Celkem 30 bodů

Pomůcky: psací potřeby, Školní atlas světa (Kartografie Praha, a. s.),
Česká republika: sešitový atlas pro základní školy a víceletá gymnázia (Kartografie Praha, a. s.)

1

8 bodů

Česká cestovní kancelář BukTour organizuje zájezdy do dvou evropských turistických lokalit. Obě jsou památkami UNESCO a návštěvníkům nabízejí podobný typ vyžití. Jedna se nachází na hranicích Polska a Běloruska a druhá na severu Černé Hory.

a) Napiš názvy těchto lokalit.

b) Z atlasu zjistí, o jaký typ památek UNESCO se jedná

(tedy zda jde např. o archeologické památky, technické památky, národní parky, rezervace apod.).

c) Ve které z těchto dvou lokalit jsou dosahovány vyšší průměrné roční srážky?

d) Která z těchto dvou lokalit se nachází blíže vysokorychlostní železniční trati (do 200 km/h)?

2

10 bodů

V mnoha evropských státech nalezneme národnostní menšiny. Některé jsou „přeshraniční“ – daný národ zároveň žije či dokonce tvoří většinu v sousedním státě. Existují ale i menšiny, které vlastní stát vůbec nemají. Jedním z nejvýraznějších vnějších projevů, který národnostní menšiny odlišuje od většiny obyvatel daného státu, bývá jazyk, kterým hovoří.

Níže je popsáno pět evropských regionů. Každý z nich je obýván národem, který je v daném státě menšinou. **U každého z popsaných regionů uveď jednak stát (případně státy), ve kterém daný region leží (např. „Česko“), a dále jazyk, kterým daná menšina hovoří (např. „polština“).** Nezapomeň, že při práci s atlasem můžeš využít i tabulkové přehledy, které se nachází na jeho konci.

KRAJSKÉ KOLO

KATEGORIE C

a) Region na hranici dvou velkých států Evropské unie (každý má přes 40 miliónů obyvatel); daná menšina žije na obou stranách této hranice, nemá žádný vlastní stát a nehovoří indoevropským jazykem.

Oba státy:

Jazyk menšiny:

b) Region na severozápadě malého evropského státu (méně než 30 tisíc km²); tento stát je převážně slovanský a pravoslavný, ovšem daná menšina vyznává islám a nehovoří slovanským jazykem.

Stát:

Jazyk menšiny:

c) Region s těžbou fosfátů a hořlavých břidlic, ležící na severovýchodě menšího státu (méně než 70 tisíc km²) který byl součástí Sovětského svazu.

Stát:

Jazyk menšiny:

d) Region s velmi nízkou hustotou zalidnění (do 1 obyv./km²), ležící na severu dvou sousedních států, které jsou členy Evropské unie ale nikoli NATO; daná menšina nemá žádný vlastní stát.

Oba státy:

Jazyk menšiny:

e) Region na jihovýchodě evropského státu, který již téměř čtvrtstoletí neexistuje – v roce 1990, po skončení tzv. „Studené války“, zaniknul tento stát spojením se sousedním, větším státem.

Současný stát (po spojení):

Jazyk menšiny:

3

12 bodů

Z 25 současných českých chráněných krajinných oblastí (CHKO) jsme vybrali šest:

Bílé Karpaty - České Středohoří – Jeseníky - Pálava – Třeboňsko - Žďárské vrchy.

V příložené tabulce je uveden popis jejich přírodních poměrů a zemědělského využití.

Za pomoci atlasu **urči, kterému z výše uvedených CHKO odpovídá který řádek tabulky.**

KRAJSKÉ KOLO

KATEGORIE C

Název CHKO	Geologie, reliéf	Podnebí	Půdy	Zemědělské využití
	převaha hornin z období jury a alpínského vrásnění	teplé a suché – průměrné roční teploty nad 8 °C a průměrné srážky pod 600 mm	v úrodnějších polohách černozemě	v úrodnějších polohách pěstování obilovin, ovoce, zeleniny a révy
	patří do geomorfologické provincie Česká vysočina	značně chladné a deštivé – průměrné roční teploty místy klesají pod 4 °C a průměrné srážky někde převyšují 1 000 mm	hnědé půdy (tzv. kambizemě) a neúrodné podzoly	na zemědělské půdě převažují louky, pěstování píce a chov skotu
	převažují horniny z období křídý a mladší vyvěřelé horniny; reliéf značně členitý	velké rozdíly v průměrných ročních teplotách uvnitř území – od chladných 4 °C do příjemných 9 °C	převážně hnědé půdy (tzv. kambizemě)	převažuje pěstování ovoce, píce a obilovin
	převažují metamorfované horniny; patří do geomorfologické provincie Česká vysočina	spíše chladnější a deštivější – průměrné roční teploty od 4 do 7 °C a průměrné srážky od 700 do 1 000 mm	převažují hnědé půdy (tzv. kambizemě); v nižších polohách pak nalézáme zamokřené půdy a ve vyšších neúrodné podzoly	v nižších polohách typické pěstování brambor a obilovin, ve vyšších potom chov skotu, louky a pěstování píce
	horniny z období alpínského vrásnění; území má značnou výškovou členitost	spíše chladnější a deštivější – průměrné roční teploty místy klesají pod 6 °C a průměrné srážky někde převyšují 800 mm, obojí je ale uvnitř území značně různorodé	převážně jílovitohlinité, hnědé půdy (tzv. kambizemě)	různorodé od produkce obilovin v nižších polohách po charakteristické louky ve vyšších nadmořských výškách
	převaha hornin z období křídý a neogénu; rovinaté, pánevní území s velmi malou výškovou členitostí	roční teploty (7 až 8 °C) a srážky (600 až 700 mm) na české poměry průměrné	převažují zamokřené a nivní půdy	převažuje produkce obilovin

PÍSEMNÝ TEST GEOGRAFICKÝCH ZNALOSTÍ

Celkem 40 bodů

Pomůcky: psací potřeby

4

4 body

Pro část evropského pobřeží jsou charakteristické úzké, hluboké a členité zálivy se strmými svahy, často zasahující daleko do vnitrozemí. Jedná se o údolí ledovcového původu zatopená mořem. Tyto zálivy jsou sice zajímavou turistickou atrakcí, ale také představují významnou překážku pro pozemní dopravu.

a) Jak se tyto zálivy nazývají?

b) Ve které evropské zemi je nacházíme nejčastěji?

5

8 bodů

Známý ruský milionář a cestovatel, pan Gazčuk, zavítal se svou chotí na dovolenou do Česka. Mají týden času. Tři dny stráví v Praze, ale za zbývajících čtyři dny by rádi shlédli ty nejzajímavější architektonické památky v různých koutech Česka.

Doporuč Gazčukovým **čtyři památky zařazené na seznamu UNESCO (mimo Prahu), a to tak, aby se každá nacházela v jiném kraji. Napiš názvy těchto čtyř památek.** Pokud se jedná o jednotlivé stavby, můžeš uvést buď přímo jejich název nebo město ve kterém stavba leží. **U každé památky také uveď kraj, v němž se nachází.**

KRAJSKÉ KOLO

KATEGORIE C

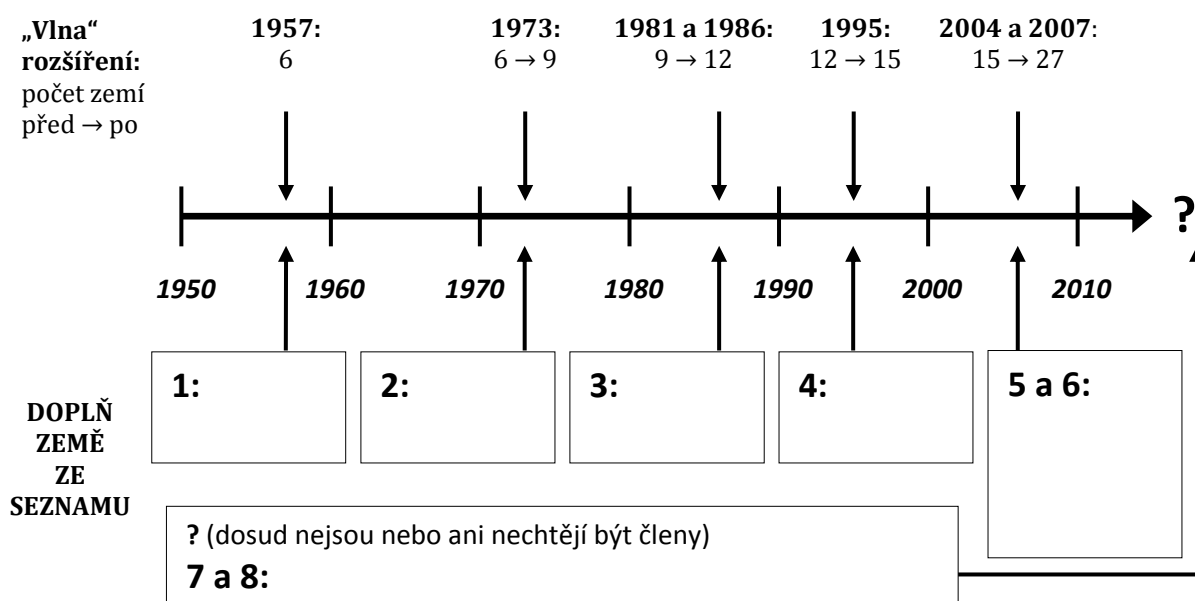
6

8 bodů

Evropská unie je v současnosti tvořena 27 zeměmi. Původní Evropské hospodářské společenství (založené roku 1957) bylo šestičlenné; další země se přidávaly postupně, ve „vlnách“ rozšiřování, znázorněných ve schématu níže. Zbývající evropské země na své členství stále čekají nebo se členy ani stát nechtějí.

Níže je vypsáno 8 vybraných evropských zemí. **Přiřaď je k jednotlivým „vlnám“ rozšíření** – připiš je k číslicím 1 až 8 do kolonek v dolní části schématu.

Země: Itálie, Norsko, Rakousko, Rumunsko, Slovinsko, Srbsko, Španělsko, Velká Británie



7

9 bodů

V rámečku je uvedeno 20 pojmů. Většina z nich popisuje tvary zemského povrchu i podzemí, ostatní jsou ale smyšlené nebo se netýkají reliéfu.

brčko, delta, duna, hrášť, kar, moréna, niva, písečnice, propadání, proudovka, příkrov, skalní nůž, spádoviště, údolí tvaru „U“, údolí tvaru „V“, údolí tvaru „W“, vrása, vyvěračka, závrt, žlebák

KRAJSKÉ KOLO

KATEGORIE C

a) **Z uvedených pojmů vyber ty, jež popisují krasový reliéf**
(tedy tvary vytvářené vodou ve vápenci), a doplň je do následujícího textu:

Na povrchu krasu vznikají například tzv. _____, což jsou kruhové sníženiny o průměru několika metrů až stovek metrů a hloubce od jednoho do sta metrů. V krasu však řadu jevů a procesů zaznamenáváme především v podzemí. Pod povrchem mohou například mizet celé řeky. Místo, kde se řeka noří pod povrch, nazýváme _____ a místo, kde z něj zase vytéká, se označuje jako _____. Většina lidí si pojem kras spojuje s jeskyněmi, ve kterých můžeme obdivovat bohatou výzdobu tvořenou především krápníky a _____.

b) **Zbývající pojmy nyní roztříd' do skupin podle toho, který přírodní činitel stojí za jejich vznikem.** Ale pozor – jak už bylo řečeno, některé pojmy uvedené v seznamu jsou úplně smyšlené nebo se nevztahují ke tvarům reliéfu. Ty samozřejmě do skupin vůbec nezařazuj, protože by se ti za ně odečítaly body!

Ledovec:

Tekoucí voda:

Vítr:

Vnitřní (endogenní) síly Země:

8

5 bodů

Geografové vymezili v Evropě území, které představuje největší soustředění obyvatelstva a hospodářské aktivity (průmyslu, obchodu, finančnictví) na kontinentu. Toto území má tvar pásu a překračuje hranice několika zemí. Vytváří jakýsi „motor“ či „jádro“ celé Evropy. Přestože tento pás pokrývá necelých 5 % plochy našeho kontinentu, soustřeďuje asi třetinu miliónových evropských aglomerací a žije v něm přes 110 miliónů lidí.

a) **Uved', jak geografové tento pás nazývají.**

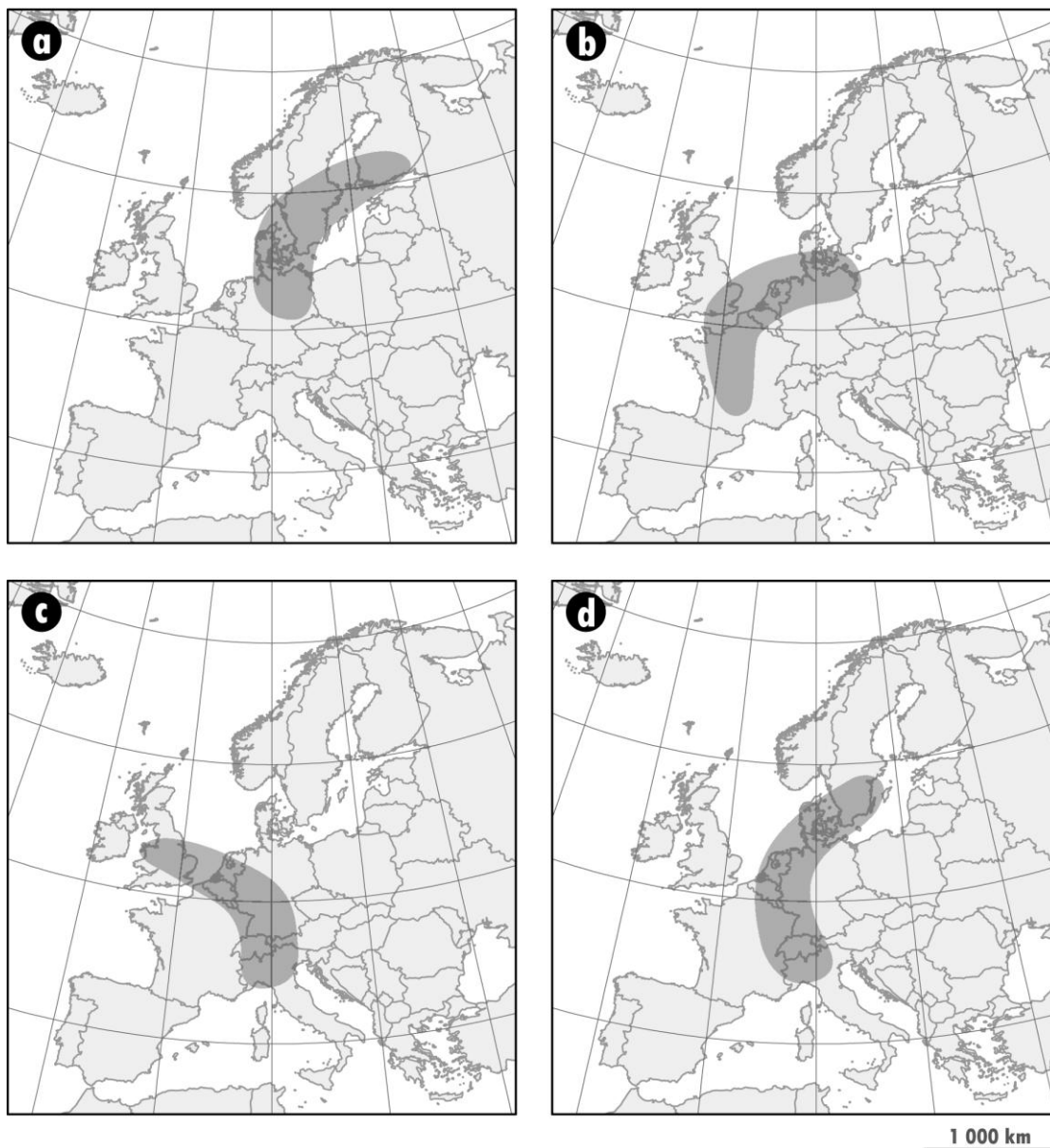
(Nápověda: jedná se o dvě slova, první označuje barvu a druhé tvar)

b) **Níže vidíš čtyři mapy, ukazující různé varianty umístění tohoto pásu v Evropě.**

Vyber správnou variantu - uveď písmeno označující správnou mapu:

KRAJSKÉ KOLO

KATEGORIE C



9

6 bodů

S pojmem „využití ploch“ jsme se již setkali v okresním kole ZO. Zabývali jsme se rozdíly v zastoupení různých kategorií využití ploch ve vybraných evropských zemích. Nyní se přesuneme do Česka a budeme se věnovat pouze čtyřem dílčím kategoriím využití v rámci zemědělské půdy, které souhrnně označujeme jako „trvalé kultury“. V následující tabulce jsou označeny šedým podbarvením:

KRAJSKÉ KOLO

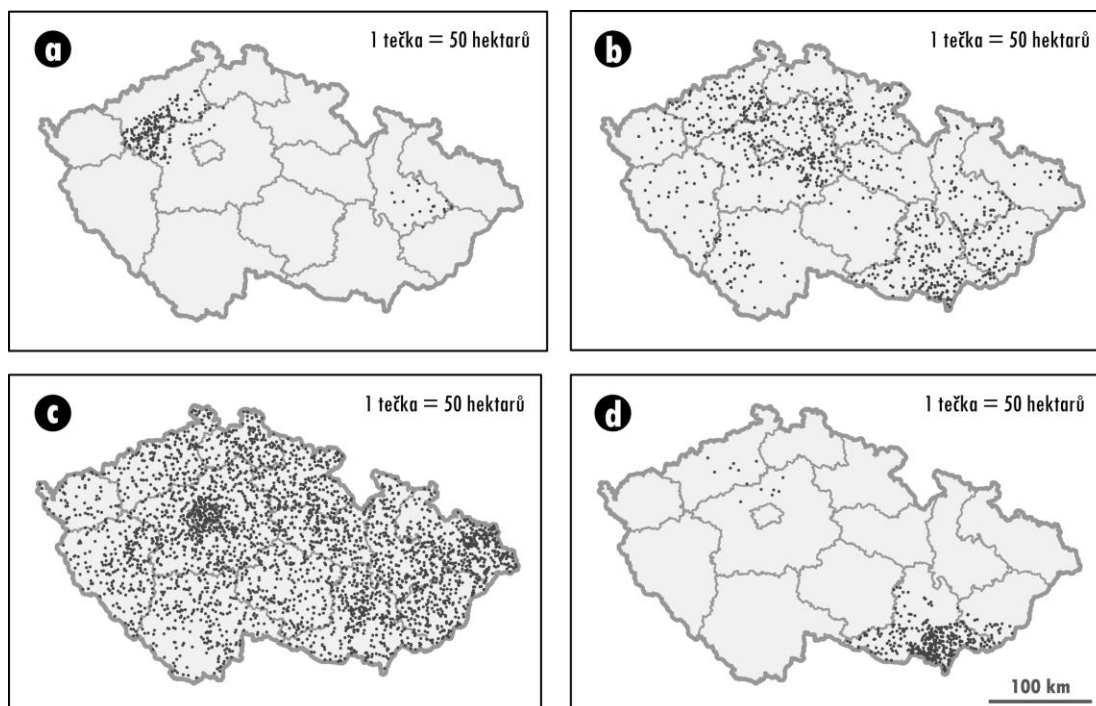
KATEGORIE C

Kategorie zemědělské půdy

Základní kategorie	Dílčí kategorie	Vysvětlení
orná půda		
trvalé kultury	sady	velké sady ovocných stromů s převahou produkce pro trh a nikoli pro vlastní spotřebu
	zahrady	zahrady u rodinných domů ve městech i na venkově, u rekreačních chalup apod.
	chmelnice	
	vinice	
travní porosty		

Rozmístění těchto čtyř kategorií v Česku není rovnoměrné, jelikož je ovlivněno mnoha faktory – přírodními (např. podnebí, půdy) i společenskými podmínkami (např. hustota zalidnění, tradice).

Níže nalezneš 4 mapy. Každá z nich znázorňuje rozmístění jedné z kategorií trvalých kultur: **sady, zahrady, chmelnice, vinice**. Použili jsme takzvanou „bodovou metodu“ – každý bod v mapě v tomto případě představuje 50 hektarů dané kategorie. **Která mapa znázorňuje rozmístění které kategorie trvalých kultur? Vedle každé mapy připiš název příslušné kategorie.**



Zdroj: J. Kabrda na základě dat Českého úřadu zeměměřického a katastrálního

PRAKTICKÁ ČÁST

Celkem 30 bodů

Pomůcky: psací potřeby, kalkulačka, pravítko,
Česká republika: sešitový atlas pro základní školy a víceletá gymnázia (Kartografie Praha, a. s.)

GEOGRAFICKÁ EXKURZE PO SEVERU ČECH

Geografové si svoje názory a poznatky často vyměňují na odborných konferencích. Do Česka se právě sjela skupina geografů z různých evropských zemí a 20 účastníků se přihlásilo na jednodenní geografickou exkurzi po severu Čech. Připrav pro tuto skupinu geografů exkurzi tak, abyste se pohybovali výhradně po území buďto Ústeckého nebo Libereckého kraje.

Exkurze by měla splňovat tyto předpoklady:

- 1) Odborná geografická exkurze není výlet cestovní kanceláře, a proto není potřeba za každou cenu navštívit věhlasné památky. Cílem exkurze je představit účastníkům charakteristický obraz území, včetně jeho krás, ale i problémů.
- 2) Exkurze se bude odbývat výhradně po území Ústeckého nebo Libereckého kraje. Zvol si pouze jeden z těchto krajů. Pokud se v některém z nich nachází vaše škola, musíš si vybrat ten druhý. Pozor, pokud si vybereš ten kraj, ve kterém se nachází tvoje škola, je řešení celé úlohy neplatné!
- 3) Vyjedete z krajského města, kde budou účastníci ubytováni. Nemusíte se do něj ale již vracet, pokud nechceš.
- 4) Exkurzi budete realizovat autobusem, ale nesmíte ujet více než 200 km.
- 5) Během exkurze je v plánu udělat 5 zastávek (počet 5 může zahrnovat i prohlídku v místě konečné zastávky).
- 6) Během exkurze ukážete odborníkům krajiny typické pro daný region.
- 7) Během exkurze navštívíte minimálně jedno město (sídlo větší než 3 000 obyvatel).
- 8) Během exkurze navštívíte minimálně jedno místo, odkud bude dobrý rozhled do kraje. Na toto místo dojdete pěšky, celá pěší cesta (tam i zpět) však nesmí přesáhnout 5 km.

K řešení budeš potřebovat atlas České republiky.

Pokud si nevíš rady, prohlédni si v rámečku na konci úlohy příklad obdobného řešení pro Jihočeský kraj.

10

0 bodů

Nejprve napiš, který ze dvou krajů (Ústecký nebo Liberecký) sis zvolil(a).

KRAJSKÉ KOLO

KATEGORIE C

11	27 bodů
-----------	----------------

Napiš trasu geografické exkurze – vypiš jednotlivé úseky a zastávky vaší trasy. U každé zastávky stručně zdůvodni její volbu a napiš, co konkrétně chceš odborníkům ukázat a proč.

12	3 body
-----------	---------------

Vymysli atraktivní název pro exkurzi, který bude zároveň vystihovat to, co účastníci uvidí.

KRAJSKÉ KOLO

KATEGORIE C

Příklad řešení:

Jihočeský kraj – příklad exkurze bez návratu do místa zahájení cesty

Název exkurze: Krajina plná vody

Celkem ujetých kilometrů: 177

- 1. úsek České Budějovice – Třeboň;** zastávka v Třeboni, městská památková rezervace, centrum tradiční rybníkářské oblasti, CHKO a biosférická rezervace UNESCO Třeboňsko.
- 2. úsek Třeboň – Suchdol nad Lužnicí;** cestou výhled na rybníky spojený s výkladem o historii rybníkářství v českých zemích; v zázemí Suchdola nad Lužnicí těžba písků a štěrkopísků (lomů).
- 3. úsek Suchdol nad Lužnicí – Tereziino údolí:** krajinný park a maloplošné chráněné území v údolí vodního toku Stropnice v podhůří Novohradský hor.
- 4. úsek Tereziino údolí – úpatí Vítkova kamene:** vrch Vítkův kámen 1 035 m n. m. poblíž vodní nádrže Lipno v prostoru rozvodí mezi Severním a Černým mořem. Výstup na Vítkův kámen (cesta tam i zpět do 5 km): výhled na vodní nádrž Lipno, vrch Kleť (1 084 m n. m., CHKO Blanský les), Novohradské hory, pohoří Šumava (CHKO a NP). Území bylo v roce 1938 okupováno Německem – výhled spojit s výkladem o dřívějším osídlení pohraničí českými Němci.
- 5. úsek úpatí Vítkova kamene – Český Krumlov;** cestou kolem papírny ve Větřní – výklad k jihočeskému průmyslu (papírenský, dřevozpracující, potravinářský); Český Krumlov jako památka zapsaná na seznamu světového dědictví UNESCO. Zde účastníci končí svou cestu.

Zdroj: Z. Pavlasová, S. Kučerová